werd, dan ook wenschten, dat de Kerk bij de benoeming dezer professoren gekend zouden worden en toezicht zouden mogen houden op hun onderwijs, is deze wensch destijds helaas een pium votum gebleven; de vervulling van dezen wensch werd door hen van de Staten niet verkregen. In dat opzicht is er zeker een zeer groot onderscheid met thans. Want toen de Generale Synode van Amsterdam in 1908 in het door haar ontworpen contract dezelfde wenschen te kennen heeft gegeven aan de Bestuurders der Vrije Universiteit, hebben deze aan elk dezer wenschen volkomen voldaan. Het beginsel, dat onze vaderen hadden geponeerd, door de professoren in de Theologie als »dienst der doctoren« op te nemen in de Kerkenorde, is daardoor eerst werkelijkheid geworden. Onze Kerken hebben daarmede den »dienst der doctoren« in den volsten en rijksten zin des woords verkregen.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer W. Koops te Rotterdam van N. N. ƒ 1.—.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

DS. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter*.

Leestafel.

DR. H. BAVINCK. CHRISTELIJKE WERELDBESCHOUWING. J. H. Kok, — 1913 — Kampen. »Christelijke wereldbeschouwing« was in 1904 het onderwerp van PROF. BAVINCK's akademische rede, toen hij het rectoraat over de Vrije Universiteit overdroeg aan zijn opvolger.

Van deze verhandeling, toenmaals reeds in de HERAUT besproken, is, wijl de eerste druk sedert geruimen tijd was uitverkocht, een tweede druk verschenen. Daarbij is de oratie-vorm geheel verdwenen en zijn ook in den tekst eenige verduidelijkingen en aanvullingen aangebracht.

CHRISTELIJKE WERELDBESCHOUWING is nu een handig boekje van even 100 bladzijden geworden dat, na een INLEIDING, in drie hoofdstukken: I. DENKEN EN ZIJN, II. ZIJN EN WORDEN en III. WORDEN EN HANDELEN, even zoovele groote problemen der wijsbegeerte bespreekt en waarbij dan telkens wordt gewezen op de waarheid der Christelijke wereldtheorie, wijl zij, in tegenstelling met andere, op de werkelijkheid van wereld en leven past.

De bruikbaarheid van dit boekje is niet weinig verhoogd èn doordat de laatste twee bladzijden een beredeneerde korte inhoudsopgave geven, die den lezer terstond orienteert, èn doordat aan het slot een register is toegevoegd.

Vooral nu de drang naar wijsgeerige bezinning — een algemeen verschijnsel dezer dagen, — zich ook in onze kringen openbaart en daar al meer begeerte komt naar een christelijke wijsbegeerte, naar een wereld- en levenskijk, die het verstand en gemoed van den christen bevredigt, kan ik de lezing en bestudeering van dit naar omvang kleine, maar naar inhoud rijke boekje ten zeerste aanbevelen.

2. DR. C. GERLINGS. DE VROUW IN HET OUD-CHRISTELIJK GEMEENTELEVEN. A. H. Kruijt, Amsterdam.

Wel geen omwerking van haar akademisch proefschrift waarmee zij zich het doctoraat in de Theologie verwierf, maar toch een, ook voor het niet-klassiek gevormd publiek bestemde uitgave harer dissertatie is dit werk van MEJ. GERLINGS. De vreemde termen zijn er in vertaald »op losse vellen, die men gemakshalve naast de te lezen bladzijden kan leggen.«

In haar L. S.] zegt de schrijfster: „De onderzoekingen in het oud-Christelijk gemeenteleven hebben mij versterkt in mijne overtuiging, dat man en vrouw beide niet alleen geschikt zijn voor, maar ook geroepen tot geestelijke werkzaamheid in de gemeente Gods, en dat eene ontplooiing van gaven en krachten der beide sexen de uitbreiding van Gods Koninkrijk ten goede komt. Daarom hoop ik, dat door de studie, die ik U hierbij aanbied, de meening van velen Uwer zal gewijzigd of bevestigd worden, en gij zult willen medehelpen aan de verwezenlijking dezer idealen".

In een 9-tal hoofdstukken wordt door MEJ. GERLINGS gehandeld over: de Grieksche Vrouw; de Romeinsche Vrouw; de Vrouw in de Joodsche wereld; Jezus en de Vrouw; de doorwerking van Jezus' invloed ten opzichte van de Vrouw; Paulinische en andere brieven over het Huwelijk en „de Virgines Subintroductae"; de werkzaamheden der Vrouw in het oud-Christelijk gemeenteleven: Weduwen en Diaconessen; en het bedienen der Sacramenten door de Vrouw.

Ook al is het theologisch standpunt van DR. GERLINGS niet het onze en komen, ook om andere redenen, enkele harer beweringen mij niet onbedenkelijk voor, zoo kan ik toch voor dit, van ernstige studie en weldadig aandoende geestdrift getuigend werk, belangstelling vragen.

3. WIJ ZAGEN ZIJNE HEERLIJKHEID ... Verslag der 27ste Algemeene Nederl. Zendings-Conferentie gehouden te Amsterdam van 24—27 November 1913. Uitgegeven voor de Conferentie door den „Boekhandel van den Zendingsstudie-Raad", te Den Haag.

Deze Conferentie heeft, zooals het Verslag terecht opmerkt, een bijzondere beteekenis gehad. Zij toch is gehouden in verband met het Comité, hetwelk het werk van de Wereldzendingsconferentie, die te EDINBURG in 1910 saamkwam, tracht voort te zetten.

De buitenlandsche broeders en zusters, die dan ook mèt onze landgenooten te AMSTERDAM tegenwoordig waren, »stelden als het ware zichtbaar voor oogen, dat de zending een wonderlare wereldmacht is, die met heerlijk vertrouwen het oogenblik ziet naderen en helpen voorbereiden, waarop de WERELD aan de voeten van haren Heiland en Koning zal liggen".

En »wat den indruk van deze dingen verhoogde«, zoo gaat het Verslag voort, »was de Koninklijke boodschap, waarmede H. M. onze Koningin het Voortzettingscomité heeft begroet«. »Het is ons«, zoo zegt de heer P. VAN WIJK JR., die als Secretaris van het Comité van N. Z. C., dit verslag opstelde, »een vreugde, in onze bijlagen de telegrammen te bewaren, die verzonden aan en ontvangen zijn van H. M.; een vreugde omdat onze Koningin, zoo vroom en zoo wijs, getuigenis heeft gegeven aan Hem, wiens Naam boven alle namen, wiens Rijk boven alle rijken is«.

»Want dit is het kostelijkste bij dit alles, dat wij zeggen mogen: WIJ ZAGEN ZIJNE HEERLIJKHEID!«

Het boekje geeft dan, na dit inleidend woord, verslag van den ONTVANGAVOND in de Koningszaal van ARTIS te Amsterdam en daarbij o.a. de Toespraak en het portret van DR. J. MOTT. Verder van DE SAMENKOMST VAN DINSDAG 25 NOVEMBER en de toespraken daarin door de buitenlanders gehouden. Van de OPENBARE SAMENKOMST waarop PROF. DR. T. HOKSTRA sprak over: DE LIEFDE GODS TOT DE WERELD en de oud-Minister TALMA over: VOOR en TEGEN. Dan van de SAMENKOMST VAN WOENSDAG 26 NOVEMBER met de toespraken van DR. ADRIANI, DR. J. R. CALLENBACH, den heer D. CROMMELIN, DR. SCHREUDER, den heer H. J. EGGINK, DS. VAN WIJK JR. Aan het slot onder BIJLAGEN o.m.: BOODSCHAP VAN H. M. DE KONINGIN AAN HET VOORTZETTINGSCOMITÉ, OP OUD-WASSENAER VERGADERD en de reeds genoemde telegrammen. Bij hen, die de Zendings-Conferentie hebben bijgewoond, zal dit boekje aangename herinneringen wekken, maar ook door hen, die haar niet bijwoonden doch de Zending een goed hart toedragen, zal het met een gevoel van blijdschap worden gelezen.

3. J. VAN DER SLUIS, predikant te VARSSEVELD. CHRISTUS ALLES IN ALLEN. Zes Leerredenen. Varsseveld. A. A. van Deutekom, 1914.

Deze preekbundel door DS. V. D. SLUIS, uitgeven ter gelegenheid van zijn, onlangs herdachte, 25-jarige ambts-bediening, is opgedragen aan de gemeenten te STROOBOS en te ANDIJK waar hij vroeger, en aan die te VARSSEVELD waar hij thans predikant in onze Kerk is.

Die opdracht bevat tevens een korte, maar hoogst sympathiek stemmende auto-biographie waarvan ik de lezing dringend aanbeveel ook aan de jongeren, en ik denk daarbij vooral aan aanstaande predikanten, — onder ons.

Maar ook de preeken zelf heb ik met groot genoegen gelezen. Onverdacht op het stuk van rechtzinnigheid, deden zij mij meer dan eens denken aanwat DS. V. D. SLUIS, in zijn OPDRACHT, van mijn onvergetelijken vriend nu wijlen DS. GISPEN, die eens te ZWOLLE zijn leermeester was, schrijft: »Hoe menigmaal heeft hij mij geroerd door zijn frissche, natuurlijke prediking, waardoor de dienst van God in zijn waarheid en schoonheid zoo aantrekkelijk werd voorgesteld«.

Dit zijn preeken voor hart, hoofd en hand. Preeken zooals de Gemeente van onzen tijd ze behoeft.

Met zulk een prediker is 'n Gereformeerde kerk er best aan toe.

5. BLOESEM EN VRUCHT. Maandschrift uitgegeven door het Chr. Letterkundig Verbond.

Het Maart-Nr. bevat o. m. een opstel van DR. A. BRUMMELKAMP over EEN MONUMENT VOOR HILDEBRAND en verzen van J. J. DEETMAN, NELLIE en A. P. SNOEP, terwijl G. BEUMER zijn zeer instructieve studie over: DE LETTEREN OMSTREEKS 1813 en W. H. KIEVIET zijn novelle: DE CONFESSIE VAN ABEDNEGO er in voortzetten.

G.

Uit de Pers.

Hieraan zij nog toegevoegd, dat de *Stand.*, eenige weken geleden, in een driestar met opzicht tot deze zaak, nog deze opmerking ten beste gaf:

Nadere belijdenis.

Van meer dan één kant vond onze opmerking, dat het voor de Protestantsche Kerken steeds meer tijd werd, om bij het uitbrengen van haar belijdenis er inlachtig aan te zijn, dat de 20e eeuw ons voor nog andere levensproblemen plaatst dan de 16e, warmen steun.

Ook zeer zeker twijfel, doch in hoofdzaak uit misvatting, zoo wat *de Kerken* aanging, waarop ons oog zich richtte: voor wat betrof *het wegenbliik* waarop dit gewichtig vraagstuk, officieel, d. i. Synodaal, ware aan te vatten; voor wat aanging *den omvang* van hetgeen nadere belijdenis eischt; en voor wat den *consensus van de buitenlandsche Kerken* raakt, die in beginsel met ons overeen moesten stemmen.

Verwonderen kon dit niet.

Immers, we deden nog niets, dan een eersten toon inzetten, die pas bij nadere intonatie voor breeder bespreekingen vatbaar kan worden.

Vraagstuk na vraagstuk komt hierbij aan de orde.

Voorshands echter zal 't goed zijn, zoo de indenking van het opgeworpen denkbeeld zich saamtrekt om *de Kerk-idee* als zoodanig.

Heeft de Kerk van Christus uitsluitend een roeping bij de enkele individuen te vervullen, om hun den weg ter zaligheid te wijzen en ze op dien weg verder te helpen, oftewel is harer, behalve deze individueele en meer subjectieve, ook nog een meer objectieve en corporeele roeping, om zich te midden van de woeling der geesten in het leven van wereld en maatschappij, een eigen geestelijke positie te verzekeren, en alzoo mede te werken aan den opbouw van *het Koninkrijk van Christus?*

Voorwat de zaligheid der zielen aangaat, bezit het altoos subjectieve Methodisme vaak nog doeltreffender instrument dan het gefundeerde Protestantisme. Ook in *den Réveil* kwam dit soms heerlijk uit.

Maar nooit is door de Hervorming met dit in den grond Doopersche standpunt genoegen genomen.

Steeds hielden alle Reformatoren vol, dat de kerken van Christus ook op het geheel van het volksleven, en van het maatschappelijk samenstel, zegenend hadden in te werken.

En dan natuurlijk kan men nooit volstaan met wat beleden werd in het verleden, maar moeten de Kerken 't woord weten te vinden tegen de gronddwaling van elke nieuwe eeuw, waarin ze haar heilige taak hebben voort te zetten.

Natuurlijk niet om *nieuwe* beginselen op den voorgrond te schuiven. Het is toch onbetwistbaar, dat in den grondslag van onze eerste Christelijke belijdenis, al bepaalt men zich tot de XII geloofsartikelen, *alle* verdere beginselen insitten.

Doel moet alleen zijn, om wat nog te veel schuilt in den wortel, naar den eisch van het heden, duidelijker en scherper, niet alleen voor onszelf, maar ook wel degelijk *als een voor de wereld verstaanbaar getuigenis* te doen uitkomen.

In *Hollandia* vond men over hetzelfde onderwerp een artikel, voor wat de Gereformeerde Kerken betreft, van dezen inhoud:

De roeping der Kerk in het belijden.

De gedachte is geopperd, of de Christelijke Kerken, met name ook de Gereformeerde, niet geroepen zijn, met het oog op de geestelijke stroomingen van onzen tijd haar belijdenis in geschrift uit te breiden.

Wij citeeren, wat Ds. van der Linden hierover schreef in de *Geref. Kerkb. van 's Gravenhage:*

Er gaan stemmen op, die voor herziening, misschien beter: aanvulling onzer Belijdenisschriften pleiten. Wij hebben positie te nemen — zoo wordt gezegd — in onze Belijdenis, tegenover de nieuwe ketterijen en stroomingen op godsdienstig wijsgeerig gebied. Zelfs kwam er een kerkeraad reeds toe, waarschijnlijk op aandrang van zijn praeses, in een gemeentevergadering de zaak te willen bespreken in de hoop, dat de vrucht zal zijn, dat straks op de Classis nader en breeder op de zaak zal kunnen worden ingegaan, en haar alzoo langs kerkelijken weg op de tafel der Generale Synode te brengen. En Ds. Wisse, de leeraar van deze gemeente, geeft aan de kerken zijn wensch te kennen, dat zij op dit aanbevelingswaardig (?) spoor toch volgen zullen. Is dit waarlijk gewenscht? Wij betwijfelen het zeer. Wij zijn in onze kerken pas tot eenige kalmte gekomen. De Utrechtsche Synode heeft een goed werk gedaan en die punten onzer Belijdenis, die bij sommigen in geding waren, klaar en duidelijk uiteengezet. Een onwaardeerbaar vourrecht mag het geacht, dat onze kerken thans rustig kunnen voortarbeiden en de haar van God toevertrouwde taak op het breede arbeidsterrein, haar gewezen, met ijver en trouw kunnen vullbrengen. Maar is het nu de tijd een zaak van zoo machtige beteekenis op de schouders onzer kerken te leggen? Een zaak die niet onze Gereformeerde Kerken alleen geldt, maar alle kerken en alle belijders in Nederland, in Europa, Afrika en Amerika. Is het nu de tijd, nu in eigen boezem nog slechts de eerste schreden gezet zijn op het pad van eendrachtig, meer vertrouwend samenwerken, en nu buiten ons zoovele broeders in een kerkelijken strijd zijn gewikkeld, die al ernstiger verhoudingen krijgt, broeders, die met ons op den bodem derzelfde Belijdenis begeeren te staan? Is ook de eisch van aanvulling onzer Belijdenisschriften zoo dringend als het voorgesteld wordt? Wij stemmen in deze volkomen in met wat Ds. Wielenga van Zwolle schrijft:

»Verreweg de meeste der bedoelde nieuwe dwalingen zijn zoo oud als tenminste het protestantisme en worden, wat het beginsel, waarvan zij uitgaan, aangaat, in onze Confessies verworpen en op grond van Gods Woord weerlegd. Een Belijdenis toch is geen dogmatiek; zij past de hoofdwaarheden niet op allerlei onderdeelen toe. Maar zij geeft uit Gods Woord de hoofdlijnen aan en bedoelt dit te doen ook voor komende eeuwen. De geestesstroomingen wisselen zoo in hun ulterlijke formuleering, dat het inderdaad onmogelijk zou zijn tegenover elke nieuwe inconsekwentie ervan weer een nieuw geloofsartikel op te stellen. Dat onze Gereformeerde Kerken nu al sinds de Generale Synode van Dordt geen Belijdenisschriften hebben opgesteld, wil dan ook volstrekt niet zeggen, dat zij hebben opgehouden te belijden. Eenparig en zonder onderlaten belijden wij, wat in onze Drie Formulieren van Eenigheid staat uitgedrukt. En wat daarin staat aangegeven in summieren vorm, wordt in prediking en geschriften, op onze scholen en door den wetenschappelijken arbeid onzer Professoren, niet maar eens een enkele maal, maar telkens weer toegepast op nieuwere verschijnselen. Wat zich als waarheid aandient, wordt er aan getoetst, en zoo het er niet mede overeenstemt, op grond van Gods Woord verworpen. Er is in dit opzicht volstrekt geen stilstand«.

We zouden op tal van in de laatste tijden verschenen werken kunnen wijzen, die in de opgeworpen, soms belangrijke kwestiën van den tegenwoordigen tijd geen onzeker geluid geven en van uitnemend nut zijn voor de voorgangers zelven en allen, die eenigszins meeleven in de worsteling der geesten.

Er komt bij, dat op meer dan één ingrijpend punt de studie voor onze Gereformeerde Theologen eigenlijk eerst begint, gelijk *De Heraut* meermalen betoogde.

Is het nu de tijd, om een taak aan te vangen van zoo ver strekkende beteekenis als door eenige broederen voorgesteld wordt? Wij hopen, dat onze kerken de voorzichtigheid aan de wijsheid zullen paren en geen voorstellen in bovenbedoelden zin op de tafel onzer Generale Synode zullen brengen, die er trouwens naar onze meening vooralsnog geen dankbaar onthaal zouden vinden.

Tot zoover Ds. Van der Linden.

Met hetgeen hij opmerkt, stemmen wij in.

Het belijden der Christelijke Kerk, ook in haar belijdenisschriften, is allereerst positief. Het is het belijden van haar geloof, tot eer van God, tot onderlinge gemeenschap en band in het kerkelijk leven, en tot getuigenis onder de menschen.

Belijdenis van haar geloof. Niet een uitspraak van haar over allerlei vraagstukken, maar haar opheffen in geloof van de banier der waarheid Gods, die tot Gods eer, en tot onze zaligheid en tot godzaligheid in het menschenleven op aarde door den levenden God ons geopenbaard is in zijn Woord.

Vanzelf is hiermee deze belijdenis altoos ook negatief, ontkennend en verwerpend tegenover de valsche godsdiensten, tegenover Heidendom, Mohammedanisme en Jodendom, tegenover de verwerpers van den Christus en tegenover alle ongeloof en goddeloosheid.

Hierin behoeft de Christelijke Kerk zich niet meer uit te spreken. In het opheffen van haar Christelijke belijdenis sprak en spreekt zij zich uit.

Voorts moest de belijdenis der Christelijke Kerk wel negatief en anti-thetisch worden tegenover alle dwalingen, die op het terrein der Christelijke Kerk zelf opkwamen, en die zich als de waarheid Gods, als geloof in Christus, en met een beroep op het Woord Gods of op het Christusgeloof, wilden doen gelden.

Zoo hebben met name de Gereformeerde Kerken zich uitgesproken tegenover de dwalingen der Roomschen, der Dooperschen, der Lutherschen, en der Remonstranten.

En zoo blijft het de roeping dier Kerken, zich in belijdenis uit te spreken tegenover nieuw-opkomende dwalingen, die zich in haar kring recht aanmatigen en invloed en ingang zoeken, als waren zij met de ware Christelijke belijdenis, met het ware Christelijke geloof, in overeenstemming.

Dringen er zich, met name in de Gereformeerde Kerken, zulke dwalingen naar voren in onzen tijd?

De afval van het Christelijk geloof is als zoodanig niet aan te merken. Die wordt door de Christelijke belijdenis zelf weerstaan.

Niet tegen te spreken is echter, dat onder den invloed van wijsgeerige geesten, zeer bepaald sinds Schleiermacher, en meer bizonder op onze Nederlandsche erve sinds Chantepie de la Saussaye, als Christelijke waarheid, als Christelijk geloof, met betrekking tot den Christus, tot de Heilige Schrift, en tot heel de Christelijke belijdenis in al haar deelen, zich meer of minder belijnde gevoelens baanbreken, die door het ware geloof weerstaan en veroordeeld moeten worden.

Inzake de schepping de wereld en de beteekenis der openbaring Gods in zijn Woord aangaande de wereldschepping komen ook almeer gevoelens naar voren, die het oordeel der Christelijke Kerk vragen.

Wij zouden niet durven beweren, dat een en ander ook binnen de grenzen der Gereformeerde Kerken niet eenigermate de geesten beinvloedt.

Het geval moet zich echter, naar ons inzien, eerst voordoen, dat zoodanige gevoelens vaster vorm aannemen, grijpbaar zijn, zich voor en in Kerken laten gelden, en dat bewuste weerstand van het Christelijk geloof en van de Gereformeerde overtuiging zich met het Woord Gods daartegen doet gelden.

Het waarachtige leven der Kerk moet geraakt zijn door wat met dat leven zelf zich één wil verklaren en toch niet één is. En het leven der Kerk zelf moet dan tot actie komen, om dit haar vreemde element te weerstaan.

Dat ook in de Gereformeerde Kerken embryonisch hiervoor gegevens aanwezig kunnen zijn, en door wie dieper tast te bespeuren, zullen wij zeker niet tegenspreken.

Zekere onbevredigdheid van het echte Gereformeerde geloofsleven in het kerkelijk leven onder de bediening des Woords, en in den gang van de levenspraktijk in het publieke leven, staat hiermee zeker ook wel in verband.

De oude schrijvers zijn achter de bank geraakt, — maar er wordt door meerderen onvoldaanheid gekend over te licht brood.

Ook hier geldt in meer dan één opzicht de waarheid, dat de oude wijn beter is, — al kan de oude vorm niet meer de onze zijn.

Nu gelooven we echter niet, dat er zoodanige krachtige anti-thetische geloofswerking in de Gereformeerde Kerken bestaat, dat de Kerken thans tot nieuw belijden geroepen en bekwaam zijn,

We gelooven ook niet, dat hiervoor genoegzaam stellige en aanwijsbare gegevens van bewust en bedoeld werkende dwaling aanwezig zijn.

En we gelooven ook niet, dat genoegzaam positief ontwikkelde en gerijpte geloofskennis en geloofsbesef in onze Gereformeerde Kerken werken, dat het belijden der waarheid Gods zich hier met aangrijpende kracht en waarheid kan laten gelden.

Veel eerder zien wij verdoezeling en vervloeiing op de grenslijnen.

Het scherp-belijnd belijden, prediken, leeren en optreden verliest eerder meer dan het wint. Wat vroeger gelaakt werd, gemeden en bestreden, wordt thans vaak vergoelijkt, geëerd en gezocht.

In verband hiermee vreezen wij van revisie der Bijbelvertaling, der Liturgie, en der Belijdenis in de tegenwoordige omstandigheden meer dan wij er van hopen.

Wij verwachten er geen versterking, maar wel verzwakking van.

De geest van het »compromis«, van het elkaarnaderen, en van het inoenvloeien der kleuren, zit meer in de lucht dan de verheldering en verscherping der kleuren.

Daarom betrekken we hier liever de wacht, dan dat we de poorten openzetten.

Zonder angstvallig te zijn, blijven we toch voor een mogelijk Troyaansch paard waarschuwen.

Aan dieper gaanden principieelen arbeid hebben we thans allermeest behoefte. Zoo groote behoefte!

Dan valt ook op de dwaling scherp licht!

Dan gaat de Kerk van Christus ook scherper onderkennen.

En dan kan *zij* belijden.

Thans zou revisie zijn: haar opdringen, wat niet uit haar eigen leven met genoegzame kracht en levendig bewustzijn opkomt.

Zelfs de amputatie van Artikel 36 heeft haar niet tot dieper en klaarder inleven, kennen en getuigen, en zelfs niet tot dieper Schriftstudie in de verhouding tusschen volken en Overheden aan de eene zijde en de Kerk van Christus en het Woord Gods aan de andere zijde, gebracht.

Wel speurt zij meer een zekeren modernen invloed, die eerst om dieper studie en scherper belijning der waarheid roept, — en die daarna en mede als vrucht daarvan het getuigenis en de belijdenis der Kerk zal doen komen.

We willen trachten onze lezers van den loop der bespreking in deze zaak, zooveel de plaatsruimte dit toelaat, op de hoogte te houden.

Dr. A. K.

Officieele Berichten.

Classis Dordrecht.

De classis zal D.V. vergaderen op Donderdag 7 Mei e.k.

Punten voor het agendum worden vóór 16 April ingewacht bij den eerstondergeteekende. Adres: Kapellelei 6. Berchem-bij-Antwerpen.

De roepende kerk van Antwerpen:
DR. V. HEPP, *praeses.*
F. VERBRUGGHE, *scriba.*

Vergadering van de classis Axel op D.V. Donderdag 2 April in de Geref. kerk te Terneuzen des voormiddags 8½ uur.

Namens de roepende kerk van Terneuzen:
DS. J. F. VAN HULSTEIJN, *praeses.*
J. J. DE JAGER, *scriba.*

Terneuzen, 19 Maart 1914.

De kerkeraad der Geref. kerk te Gorinchem bericht aan de Geref. kerken van Zuid-Holland (Z. D.), dat de eerstvolgende partic. synode D.V. zal gehouden worden te Gorinchem op 17 en zoo noodig op 18 Juni e.k.

De classen worden verzocht, »de namen der afgevaardigden« en »onderwerpen voor de agenda« voor 24 Mei e.k. te zenden aan den 2den ondergeteekende.

De kerkeraad v. n.
DS. C. LINDEBOOM, *praeses.*
J. SPIERING, *scriba.*

Gorkum, 18 Maart 1914.

Classis Gouda.

De kerken binnen de classis Gouda worden opgeroepen ter vergadering op Dinsdag 5 Mei D. V. te Gouda.

Punten voor het agendum worden vóór 21 April ingewacht bij den eerst-ondergeteekende.

Namens de roepende kerk van Zevenhuizen:
J. B. JANSEN, *praeses.*
H. G. v. D. DOOL, *scriba.*

Zevenhuizen, 28 Maart 1914.

Buitenland.

Duitschland. Breken met de Kerk. De actie om het volk te bewegen met de Kerk te laten breken, duurt nog steeds in Duitschland voort. Het is zeker een droevig teeken des tijds, dat er een comité „Confessionslos" gevormd is, dat dit comité zich verbonden heeft met den „Bond van proletarische vrijdenkers" en dat de vereenigde firma nu heet: „Vereenigd comité voor uittreding uit de Kerk". Wel is het verblijdend, dat op vergaderingen waarin de menschen opgehitst worden tegen de Kerk, mannen optreden die het voor de Kerk des Heeren opnemen en zóó weten te spreken dat men naar hen luistert. Maar één ding verwondert ons, dat er nog niemand in Duitschland, voor zoover ons bekend is, zijn stem heeft verheven om uit te spreken, dat het feit dat er propaganda gemaakt wordt om de leden der Kerk er toe te brengen de Kerk een scheidbrief te geven, tegen de Kerk getuigt. Immers daaruit blijkt, dat de Kerk des Heeren den toegang tot de Sacramenten jaar in jaar uit geopend hield voor personen, die geheel van haar vervreemd waren, en dat er dus geen tucht is uitgeoefend. Nu is het niet te ontkennen, dat een groot aantal menschen (het vereenigd comité voor uittreding noemt 98 percent, doch dit is overdreven), slechts in naam tot de Kerk behoort. Maar zij die bij de Overheid als „Evangelisch" te boek staan, moeten voor de Kerk belasting betalen, een belasting die door denzelfden ambtenaar geind wordt als die de belasting voor het rijk ontvangt. Men kan het betalen van Kerkelijke belasting alleen ontkomen, doordat men officieel verklaart, dat men met de landskerk finaal gebroken heeft. Van daar dat monisten, vrijdenkers en socialisten in bond zijn getreden om de menschen aan te raden: breek met de Kerk; hoe meer dit gedaan wordt, hoe meer schade men aan de Kerk doet. Deze beweging is ook op Zwitserland overgeslagen; te Bern werd eene vergadering gehouden, waar Duitsche monisten het volk van Bern komen aansporen om zich aan de nationale Kerk te onttrekken. Nu is hieraan deze goede zijde, dat de Kerk bevrijd wordt van elementen, die in haar niet thuis hooren. Maar het is te betreuren dat vrijdenkers en socialisten de zuivering tot stand brengen, die de Kerk zelve moest doen. De Kerk behoort niet te leven van hen die haar vijandig zijn.

Laat ons er bijvoegen, dat de bond der „Confessionslosen" niet alleen verlangt dat personen, die door hunne overtuiging niet tot de Kerk behooren, haar verlaten; hij wil ook dat de scheiding van Kerk en Staat doorgedreven worde; dat de school met de Kerk niets meer uitstaande zal hebben; dat men de eedsformule afschaffe, en dat de bepaling dat Godalasteriug strafbaar is, vervalle. Daar de Kerk eene groot organisatie is, wil de bond daartegen eene sterke organisatie stellen, en roept daarom al zijn geestverwanten op om zich te vereenigen.

GEMENGD NIEUWS.

Lichtzijde van de beweging tot het verlaten van de kerk. De beweging, die in Duitschland op touw gezet werd om de menschen te bewegen de staatskerk te verlaten, heeft zeker haar goede zijde. Men begint in te zien dat het niet aangaat een predikant de zorg voor 10,000 zielen op te dragen, en dat men een massa van 30,000 menschen niet »eene gemeente" noemen kan. Er wordt berekend, dat er alleen in Berlijn 2900 predikanten te weinig zijn. Het denkbeeld is reeds geopperd, om in dezen nood ten deele te voorzien door tot het predikambt mannen te roepen, die wel niet gestudeerd hebben, maar zich door ernstigen Christelijken arbeid onder het volk onderscheidden.

Voor klassieken met vuur. In *De Hope* lezen wij:

Men heeft verscheidene kerken in ons land, welke het dansen niet alleen niet veroordeelen, maar goedkeuren, ja waar dansen een gedeelte van het programma uitmaakt bij kerkelijke samenkomsten. Deze kerken vindt men meestal in de Protestantsche Episcopaalsche Kerk. De »Christ Episcopal Church« in Brooklyn gaat echter een stap verder. Daar huurt men een onderwijzer om de jongelieden, behoorende tot de gemeente, de nieuwste soort van dansen te leeren. De tango en de trot-dans zullen niet in het curriculum opgenomen worden; overigens zal men de jeugd leeren dansen naar de laatste mode.

Deze gemeente en haar leeraar Canon William S. Chase schijnen te gelooven, »wat veroorzaakt, geneest«. Doch men kan even goed vuur trachten te blusschen met vuur, als de passie om te dansen, te genezen of te regelen door dansen. Uit ondervinding kunnen wij niet spreken, want wij hebben geen ander dansen geleerd dan vroolijk te huppelen voor het aanschijn des Heeren, gelijk David; doch wij hebben opgemerkt, dat de danszucht veel overeenkomst heeft met de zucht naar drank; hoe meer men danst, hoe meer men dansen wil. Indien Canon Chase gelooft, dat dansen onder het toezicht der kerk de jongelieden zal weerhouden van deel te nemen aan het dansen in andere en lagere kringen, dan, vreezen wij, zal hij bitter teleurgesteld worden en den dag beweenen, toen hij bij de jongelieden zijner gemeente den lust en de kunst om te dansen opwekte. Gelukkig de kinderen en de jeugd die »kinderen" blijven »in de beoshеid", die van de salon en het theater en het kaartspel en den dans geheel onkundig blijven.

De duivel en de wereld komen in de kerk, zelfs waar wij er tegen waken en bidden; maar wee onzer, als wij de deuren onzer kerken en woningen openzetten en hem noodigen binnen te komen. Die de jeugd het eerste slokje sterken drank geeft, of het dansen leert, ontsteekt een vuur, dat slechts door de genade Gods kan worden uitgedoofd. God beware ons als ouders, dat we geen brandstichters mogen zijn om een zondig vuur in de harten te doen ontbranden".

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

IV.

IN GESPREK.

Zooals ik zei, was de tuinman op Jadis iemand, die niet alleen groote kennis bezat van bloemen en planten, maar die ook in het geschapene de hand des Scheppers zag. Ja, wat meer was, hij had ook dien Schepper leeren kennen als zijn Vader in den Heere Jezus Christus.

De kleine Louise vergezelde hem in haar vele vrije uren, nu hier- dan daarheen op het groote buitengoed. Papa was meermalen een halven dag afwezig of zelfs een heelen, bijv. wanneer er in de bosschen een jachtpartij werd gehouden. Wat Mama betreft, al heette zij de huisvrouw, toch was zij, gelijk we reeds zagen, een groote vriendin van uithuizigheid. Wel kon men in de boeken van vader Cats, die toen veel gelezen werden, den versregel vinden:

Huisvrouwen is uw naam,
niet vrouwen van de straat.

Maar Mevrouw kon eerlijk zeggen, dat zij Cats nooit gelezen had. Iets anders is of zij daardoor verontschuldigd mocht heeten.

Hoe het zij, als de ouders afwezig en de lesuren om waren, kreeg Louise van de gouvernante gemakkelijk verlof om te gaan waar zij wilde, mits zij maar op de etenstabel lette en ten minste alleen niet ver weg liep.

Op zekeren morgen moest de tuinman naar het bosch, en Louise die dit gehoord had, kreeg, al was het nog vroeg op den dag, verlof om mee te gaan. Zij was nog maar zelden in het bosch geweest, want het lag ver, en men kon er licht in verdwalen. Maar zij wist dat het er heerlijk was in den zomer onder het dicht geboomte, en op het zachte mos te midden van groote varens en bij de bloemen, zooals men elders nergens zag, terwijl fraaie bonte kapellen rond vlogen.

Zoo gingen die twee op weg, terwijl de kleine al snapte en de tuinman soms moeite had op al haar vragen antwoord te geven. Bijna was het bosch bereikt, toen zij aan een groot veld kwamen waar koren op stond, dat nagenoeg rijp was. Vroeger was hier een woeste plek geweest. Doch de heer Van der Spronck had den grond laten bewerken en daarna bezaaien. Thans beloofde het land reeds een oogst, al was het dan nog geen rijke.

Het goudgele graanveld leverde een schoon gezicht zooals het daar afstak tegen het groene, donkere bosch. Louise vond het zoo mooi, dat zij een poos bleef staan kijken, en blijkbaar zeer opmerkzaam. Want eensklaps vroeg zij den tuinman:

»Hoe komt het toch, baas, dat het koren op de eene plek veel hooger staat dan op de andere? Kijk, hier ziet het nog bijna groen en daar ginds is het al bijna geel. En daar aan den kant van het bosch zijn de halmen maar heel klein en ziet het er zoo dor uit«.

»Ja kindlief«, zei de tuinman, »het gaat hier net als in de gelijkenis van den Zaaier, die je zeker wel eens gehoord hebt«.

Louise zag den man aan met oogen die hem duidelijk zeiden, dat hij zich in het laatste vergiste en hij ging voort:

»In het land waar de Heere Jezus woonde, in het land Kanaän, waren ook groote velden en bosschen, net als hier. Ook groeide er veel koren. Eens vertelde de Heere aan de mannen die bij Hem waren, de discipelen, een gelijkenis, d. i. een geschiedenis die wat beteekent. Het was van een zaaier die uitging om te zaaien. Hij strooide de korrels uit, maar die kwamen niet allen terecht op dezelfde soort van grond. Het ging juist als hier. Zooals je ziet, staat het koren op de eene plek veel beter dan op de andere en waar een voetpaadje door het koren loopt is er, zooals je ziet, niets opgekomen. Het gaat dus hier evenals in het land Kanaän«.

»Maar wat deed die zaaier dan?«, vroeg Louise.

»Dat hebt u mij nog niet verteld.«

»'t Is waar ook«, zei de baas, »ik zou juist het beste vergeten.

Nu dan, die zaaier ging uit en strooide. Maar er vielen verscheidene korrels op den weg en ze werden dadelijk door de vogels weggepikt. Andere korrels vielen op den grond waaronder steen lag. Want dat gebeurt meer in dat land. Nu kon het graan geen wortel schieten, en het gaf niets. Ook viel er zaad tusschen de dorens en toen die groot werden, ging het koren dood. Maar er viel ook zaad in goede aarde »dat bracht heel wat op. Soms